

مقاله پژوهشی: کلان‌روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب اسلامی از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

عبدالحسین صفائی^۱، اسماعیل احمدی مقدم^۲، علی اصغر بیک‌بیلندی^۳، حسین آزادی‌نژاد^۴

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۸/۱۲

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۱۰

چکیده

انقلاب اسلامی از آغاز تاکنون روندهایی را در کشور، منطقه و جهان بخصوص در حوزه معنویت، فرهنگ و اخلاق ایجاد نموده است؛ اکنون با ترسیم بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی توسط امام خامنه‌ای باید روندهای مهمی را در افق گام دوم انقلاب اسلامی طراحی کرد؛ با توجه به اینکه منویات و بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) منبع ناب برای یافتن جهت‌گیری‌ها است، لذا هدف اصلی تحقیق دستیابی به کلان‌روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب اسلامی است. روش این تحقیق، توصیفی-تحلیلی با رویکرد کیفی از نوع کاربردی است و برای تجزیه و تحلیل از روش «تحلیل مضمون»، تعداد ۱۳۹ سخنرانی معظم‌له از صدور بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی تا دی‌ماه ۱۴۰۰ به صورت کامل مطالعه و نتایج احصاء گردید.

کلان‌روندهای منتج از این تحقیق برای گام دوم عبارت‌انداز: تربیت جوان مؤمن، انقلابی؛ گسترش و تقویت پیام شهدا؛ گسترش و تقویت اهداف، آرمان‌ها؛ تقویت بنیه معنوی؛ افزایش جمعیت و گسترش سبک زندگی؛ ترویج، توسعه و گسترش فرهنگ کار جهادی، همکاری و تعاون؛ تقویت و گسترش اربعین حسینی؛ گسترش و تقویت روحیه امید، نشاط و تحرک انقلابی؛ گسترانیدن منظومه معرفتی و ارزشی؛ تقویت، گسترش و معرفت‌افزایی جامعه؛ گسترش و ترویج جامعه معنوی پیشرفته؛ جهاد تبیین و روایتگری حقایق انقلاب و ارزش‌ها؛ نزدیک شدن به الگوی حکمرانی اسلامی؛ گسترش غیرت دینی در جامعه.

واژگان کلیدی: کلان‌روند، معنویت، اخلاق، گام دوم انقلاب اسلامی

^۱ عضو هیئت علمی و مدرس دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ عضو هیئت علمی و مدرس دانشگاه عالی دفاع ملی

^۳ عضو هیئت علمی و استادیار دانشگاه عالی دفاع ملی، ali.biek@yahoo.com

^۴ دانشجوی دکتری علوم دفاعی راهبردی، گرایش سیاست دفاعی دانا، (نویسنده مسئول) h.azadinejad99@sndu.ac.ir

مقدمه

با ظهور انقلاب اسلامی در ایران و تشکیل نظام اسلامی در این نقطه از عالم و با مبارزات طولانی ملت ایران پشت سر رهبری امام خمینی (رحمت‌الله علیه) برای حفاظت از انقلاب و اسلام انجام داد، عصر جدیدی در عالم با خصوصیتی متمایز از دوران قبل به وجود آمد (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۳: ۲۱)، چراکه با پدیدار شدن انقلاب اسلامی به منزله نخستین انقلاب برآمده از اسلام ناب و با شعارهای ضد استبدادی و مقابله با سلطه به رهبری حضرت امام و با حضور و حمایت مردم، توجه گسترده کشورهای جهان بخصوص کشورهای سلطه‌جو و سلطه‌گر را به دنبال داشت و توجه غرب با نگاه به جایگاه ژئوپلیتیکی ایران و اهمیت راهبردی روزافزون آن در سطح منطقه و جهان سبب شده است که به نقش کلیدی این کشور در آینده‌ی جهان تأکید داشته باشد و از نقش اثرگذار ایران به‌عنوان پرچم‌دار انقلاب اسلامی و از عوامل درهم شکستن تمدن غرب توجه شود.

امروزه برای مقابله با دشمنی غرب و استکبار، شناسایی روندهای جهانی و منطقه‌ای همواره می‌تواند مقدمه‌ی جهت‌گیری و برنامه‌ریزی مسئولان و تصمیم‌گیران باشد و غفلت از این مهم می‌تواند مانع از حرکت فراگیر و عمومی جهت رسیدن به اهداف و آرمان‌های تمدنی شود. لذا با توجه به اینکه در جامعه اسلامی بیانات و فرمایشات ولایت فقیه یکی از منابع ناب و بسیار مهم برای یافتن جهت‌گیری انقلاب اسلامی است؛ بنابراین روندهای شناسایی‌شده در این مقاله از تحلیل مضمون بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) استخراج گردیده است که تاکنون مورد توجه و پژوهش قرار نگرفته است و برای پر کردن خلأ موجود، این مقاله به بررسی و تجزیه و تحلیل روندهای موردنیاز در حوزه معنویت و اخلاق از منظر امام خامنه‌ای پرداخته، چراکه روندها، اصلی‌ترین مؤلفه‌ی شکل‌دهنده‌ی آینده هستند که باید به آنها توجه جدی داشت. بنابراین، مسئله اصلی اینکه «تاکنون کلان‌روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب اسلامی از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) ارائه نگردیده است». لذا دغدغه محققین عدم شناخت کلان‌روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب اسلامی از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بوده و می‌خواهد بگوید که: کلان‌روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) کدام است؟

هدف: دستیابی به کلان‌روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) طرح گردیده است. این تحقیق چون می‌خواهد کلان‌روندهای معنویت و اخلاق را استخراج می‌کند، لذا از تعیین متغیر وابسته و مستقل حذر شده و فاقد فرضیه می‌باشد.

مبانی نظری

پیشینه‌شناسی: اندیشکده یقین با مسئولیت دکتر حسن عباسی بامطالعه سوابق روندهای جهانی (جدول شماره ۱)، در اسنادی عنوان «پیش به سوی ایران ۱۴۴۴، ترند گذاری گام دوم در خرداد سال ۱۳۹۸»؛ «ترند گذاری دوره برنامه ششم پیشرفت (۱۳۹۴-۱۳۹۹) در افق طرح‌ریزی استراتژیک ۱۴۱۴، اسفند ۱۳۹۳» (جدول شماره ۲)، روندهای دنیا و پیشنهادی خود را در افق ۱۴۴۴ ارائه کرده‌اند که در ادامه به‌طور مختصر اشاره می‌شود.

جدول ۱: مقایسه روندهای آمریکا، اتحادیه اروپا و انگلیس (عباسی، ۱۳۹۸: ۱۰-۷)

ردیف	کلان روندهای واتسون-آمریکا- در افق ۲۰۵۰ (اصالت بخشی به اجتماع)	کلان روندهای مرکز اتحادیه اروپا در افق ۲۰۲۰ (اصالت بخشی به فضای سایر)	روندهای استراتژیک مرکز DCDC انگلیس در افق ۲۰۴۵ (اصالت بخشی به محیط)
۱	تغییرات زیست محیطی		محیط زیست
۲	تاب‌آوری محیطی (پایداری)	چاره‌های زیست محیطی	
۳	دیجیتالی شدن	جامعه مهارتی	اتوماسیون و کار
۴	تفرد (فردگرایی)	خود مرکزی	تربیت
۵	اضطراب	سبک تندرستی	تندرستی
۶	پیری و سالخوردگی	انسان دوم	مردم‌نگاری
۷	بدهی و وام	اقتصاد توجه (هوس)	پول و فساد
۸	جهانی شدن	گردش اجتماعی	هویت و نقش دولت
۹		عصر اطلاعات	اطلاعات
۱۰	شهری شدن	اوترنت (شبکه‌های دوردست)	شهری شدن
۱۱	شخصی سازی	بازی مدام و متصل	جنسیت
۱۲	انتقال قدرت از غرب به شرق	انقلاب در تولید صنعتی	بازیابی منابع
۱۳	محلی گرایی	تسهیلات نامحدود (فضای مجازی) (نامحدود بودن راحتی)	حمل و نقل
۱۴	گریختگی و تلاطم و فراریت	شای تکنولوژی (فناوری خجالت)	هزینه‌های دفاعی و ظرفیت‌ها

تأمل و دقت در جدول فوق نشان از کاهش معنویت و اخلاق در آینده جهان است؛ این نقش و تکلیف انقلاب اسلامی را نسبت به بشریت و مسلمانان کشور، منطقه و جهان مضاعف می‌کند.

جدول ۲: فرمانای روند ۱۴۱۴ انقلاب اسلامی - قدرت نرم (عباسی، ۱۳۹۳: ۷۷)

ردیف	روند موجود رایج	روند تراز و مطلوب انقلاب اسلامی
۱	جامعه بورژوازی	جامعه اسلامی مهدوی
۲	نفوس موجود	جمعیت تراز

۳	خانواده تک والدینی و هم باشی	خانواده تراز کرامت محور
۴	حیوان شگفت‌انگیز(دورپته-فروید)	انسان تراز
۵	مدرنیته مثلثی	معرفت توحیدی
۶	قوای تنلیتی منتسکیو	قوای توحیدی
۷	معیار wto	قلب سلویو
۸	اسلام	ایمان تراز
۹	توسعه	رشد
۱۰	تفرد	ادب حضور
۱۱	حافظه محوری	اجوتینمنت
۱۲	علوم اقتدار زدا	علوم اقتدار آفرین
۱۳	سبک زندگی آمریکایی-بورژوازی	سبک زندگی ایران-اسلامی
۱۴	رویای آمریکایی	رویای ایرانی-اسلامی

جدول ۳: فرمانای روند ۱۴۱۴ انقلاب اسلامی - قدرت نیمه سخت (عباسی، ۱۳۹۳: ۸۱)

ردیف	روند موجود رایج	روند تراز و مطلوب انقلاب اسلامی
۱	بازار	الله
۲	دست نامرئی بازار	یدالله
۳	لسه فر	شریعت
۴	لیبرالیسم اقتصادی	جهاد مقدس (مقاومت اقتصادی)
۵	ربا	بیع
۶	بیمه	زکات (صدقه)
۷	طمع	انفاق
۸	وام	قرض الحسنه
۹	معیار wto	تجارت تراز
۱۰	گران زیست	تزهید
۱۱	منبع فروشی	محصول فروشی
۱۲	پول بدون پشتوانه	طلا
۱۳	ارز مرجع dollar	پیمان پولی دوجانبه
۱۴	کاپیتالیسم	کد آمایی
۱۵	مرکز ملی فضای مجازی	سازمان ملی سایبر

روندهای گام اول انقلاب اسلامی در حوزه معنویت و اخلاق از منظر امام خامنه‌ای

یکی از فنون تشخیص روندهای گام دوم انقلاب اسلامی، تعمیم روندهای گام اول انقلاب اسلامی به گام دوم است؛ یکی از منابعی که روندهای انقلاب اسلامی را در گام اول انقلاب اسلامی از منظر امام خامنه‌ای تدوین کرده است، کتاب «تصویر کلان‌روندهای نظام جمهوری اسلامی ایران از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)» می‌باشد که در ادامه روندهای مربوط به این حوزه به‌طور مختصر قید می‌شود که عبارتند از:

۱. روند عمیق‌تر شدن ایمان مردم ایران و پایبندی‌شان به مسائل دینی و ارزش‌های معنوی
 ۲. روند گسترش روحیه‌ی معنوی جوانان برای فتح قله‌های اقتدار جهانی
 ۳. روند رشد شعائر دینی مانند نماز جمعه و حج
 ۴. روند افزایش وحدت، انسجام و اتحاد با وجود دشمنی‌های زیاد
 ۵. روند رشد آمادگی و حضور جوانان مؤمن در ورود به عرصه‌های مختلف کشور
 ۶. روند افزایش حرکت عظیم جوان‌ها به سمت قرآن
 ۷. روند افزایش ایمان و بصیرت جوان نسل سوم انقلاب نسبت به نسل اول
 ۸. روند رشد استحکام مردمی نظام به‌واسطه ایمان و مجاهدت
 ۹. روند پیر شدن و کاهش جمعیت در کشور
 ۱۰. روند کاهش تقوای جمعی در نهادها و سازمان‌ها
 ۱۱. روند کندی رشد حالت متناسب اسلامی برای کار و تلاش در کشور
 ۱۲. روند گرایش مسئولین نظام به دنیاطلبی، تجمل، اشرافی‌گری و جمع‌آوری ثروت
 ۱۳. روند گرایش مردم به اسراف و مصرف‌زدگی
 ۱۴. روند رشد کند فرهنگ، اخلاق عمومی و عدم رواج فضائل اخلاقی
 ۱۵. روند رشد ترویج فرهنگ اسراف و تجمل‌گرایی و رشد میل به خشونت
 ۱۶. روند کاهش مقابله درست و منطقی با تباه کردن نسل جوان (مقیسه و همکاران، ۱۳۹۹: ۸۰-۱۳۹).
- هرچند روندهای استنتاج شده توسط آقای عباسی برای آینده ارائه شده است اما چون قبل از صدور بیانیه انقلاب اسلامی در افق گام دوم انقلاب بوده است، لازم است یک‌بار دیگر از منظر حضرت امام خامنه‌ای خصوصاً بعد از صدور بیانیه منویات ایشان مطالعه و تحلیل و روندهای موردنظر استنتاج و ارائه شود. کلان‌روندهای حوزه فرهنگ، معنویت و اخلاق استنتاج شده توسط آقای مقیسه و همکاران نیز هرچند در گام اول اکثراً مطلوب قلمداد شده‌اند، اما بازهم جای بررسی آن‌ها با رویکرد گام دوم را دارد.

مفهوم شناسی

مفهوم رونده: روندها دربردارنده مجموعه رویدادهای هستند با یکدیگر سازگاری منطقی دارند. با استفاده از روندها افزون بر پیش‌بینی رویدادهای آینده، می‌توان تصاویر آینده را نیز ترسیم کرد (مقیسه و همکاران، ۱۳۹۲: ۸). تجزیه و تحلیل روندها به‌ویژه برای سنجش کارایی سیاست‌گذاری‌ها و نمایان ساختن مشکلات در حال ایجاد، مفید می‌باشد. نقطه ضعف عمده این روش، ساده‌انگاری نهفته در آن است. در عمل، پیش‌بینی آینده به‌سادگی و با تعقیب روند گذشته یک داده بندرت امکان‌پذیر بوده است (سلامی و همکاران، ۱۳۹۱). روند تغییرات منظم، مستمر یا دوره‌ای در پدیده‌ها در طول یک بازه‌ی زمانی که تدریجاً به وجود می‌آید (میرشاه‌ولایتی و همکار، ۱۳۸۹: ۱۰۷-۱۱۵). با توجه به تعاریف مختلف، تعریف زیر را مختار برگزیده و بر اساس آن، دیگر مفاهیم را توسعه می‌دهیم؛ «مجموعه‌ای از رویدادها است که بر اساس یک چارچوب شناختی خاص گمان می‌شود که ربطی علی به هم دارند».

کلان‌رونده: کلان‌روند، روند گسترده‌ای از یک اثر عمده و یا ترکیبی از زیر روندهایی است که خود قادر به خلق تأثیرات عمده می‌باشد. کلان‌روند اشاره به قاعده‌مندی‌هایی دارد که از تلفیق چندین روند فرعی و کوچک‌تر تشکیل شده است. بنابراین مهم‌ترین مشخصه کلان‌روند، اهمیت زیاد، احتمالاً بالا و تداوم آن در طول زمان است (میرشاه‌ولایتی و همکار، ۱۳۸۹: ۱۱۳-۱۱۴). بنابراین می‌توان گفت؛ یکی از روش‌های آینده‌پژوهی، تحلیل روند است که با بهره‌گیری و دستمایه قرار دادن داده‌های گذشته و حال، به ارائه تصویری از آینده می‌پردازد. بر همین اساس، کلان‌روندها، ابر نیروهایی هستند که در حوزه‌های بزرگ و مهم زندگی بشر، تغییرات بنیادین ایجاد می‌کنند که در این مقاله نیز می‌خواهیم به کلان‌روندهایی که در حوزه معنویت و اخلاق در سطح جهان وجود دارد، پرداخته، تا با نگاه راهبردی به آن‌ها، کلان‌روندهایی مؤثر، مفید و اثربخش برای تحقق چشم‌انداز انقلاب اسلامی، طراحی نمود.

عوامل مؤثر بر رونده: از عواملی که هم در شناسایی روند مؤثر بوده و هم بر آن تأثیرگذار است، ارزش‌های حاکم بر جامعه، رفتار رهبران اجتماعی و ارزش‌های آن‌ها است. ارزش‌های حاکم بر جامعه عواملی هستند که بر تمام واقعیت‌های اجتماعی از جمله روندها مؤثرند که بخشی از این ارزش‌ها، ناشی از رهبران اجتماعی است. شخصیت‌های مهم و اثرگذار بر جامعه، با هدایت قصد انسان‌ها، نقش کلیدی در شکل‌گیری روندها ایفا می‌کنند اما عوامل انسانی، تنها عوامل اثرگذار بر

آینده روندها نیستند. آینده حاصل دو کلان عامل است. نخست، عواملی که از قصد انسان تأثیر می‌پذیرند. دوم، عواملی که از مستقل از قصد انسان‌ها می‌توانند نحوه تعامل خود با آن‌ها را تغییر دهند. بنابراین، شناسایی این عوامل غیرانسانی و راه‌های ممکن برای تعامل با آن‌ها نیز در شناسایی روندها مهم است. پیشران‌ها از دیگر عوامل اثرگذار بر روندها هستند. پیشران‌ها از مهم‌ترین عوامل ظهور رویدادهایی هستند که منجر به تشکیل روند می‌شوند. شناسایی این پیشران‌ها هم در شناخت روند و هم در پیش‌بینی آینده آن مؤثر است (مقیسه و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۶-۱۵).

بنابراین نظر به هدف مقاله، یکی از راه‌های طراحی و کشف روندهای معنویت و اخلاق برای تحقق تمدن نوین اسلامی در گام دوم انقلاب اسلامی، مراجعه به آراء، منویات، مطالبات و سخنان ولی و امام جامعه است که بیانیه گام دوم را صادر کرده است.

معنویت: معنویت به معنای معنوی بودن، توجه به امور معنوی و اصل قرار دادن و دامن زدن به امور معنوی است و اهل معنویت کسانی هستند که به امور غیبی و ماورائی ایمان دارند و همه‌چیز را در ظاهر خلاصه نمی‌کنند» (جوادی آملی، ۱۳۷۲: ۱۴۱-۱۳۸). از منظر امام ولایت به لحاظ روشی «معنویت به معنی برجسته کردن ارزش‌های معنوی از قبیل: اخلاص، ایثار، توکل، ایمان در خود و در جامعه است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).

اخلاق: کلمه «اخلاق» جمع خُلُق و به معنای نیرو و سرنوشت باطنی انسان است که تنها با دید بصیرت و غیر ظاهر قابل درک است و در مقابل، خُلُق به شکل و صورت محسوس و قابل درک با چشم ظاهر گفته می‌شود (راغب اصفهانی، ۱۳۸۸: ۱۵۹). در افق چشم‌انداز گام دوم انقلاب اسلامی «اخلاق به معنی رعایت فضیلت‌هایی چون خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راست‌گویی، شجاعت، تواضع، اعتماد به نفس و دیگر خلقیات نیکو است. معنویت و اخلاق، جهت دهنده‌ی همه‌ی حرکت‌ها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).

عمق‌بخشی انقلاب اسلامی

استقرار، استمرار و تعمیق معارف، ارزشها، اصول و مبانی انقلابی و اسلامی انقلاب اسلامی به عنوان یک موجود زنده، پیش‌رونده و مترقی در فکر و قلب و عمل تمامی سطوح مردم و ارکان نظام به طوری که همگان با اعتماد و تکیه به آن با دلایل محکم و عالمانه به دنبال دفاع، استحکام و تثبیت جایگاه آن بوده و آن را جزء لاینفک زندگی دنیوی و اخروی و منبع حیات طیبه خود دانسته، به طوریکه هیچگاه زوال نیافته و منسوخ نخواهد شد (نجفی و همکار، ۱۴۰۱).

اصول اساسی حاکم بر حوزه فرهنگی و اجتماعی

اصول اساسی حاکم بر این حوزه از منظر امامین انقلاب عبارتند از: خدا باوری و دین‌محوری؛ ولایت‌مداری؛ بصیرت و دشمن‌شناسی؛ تفکر بسیجی و عمل جهادی؛ وحدت و انسجام ملی؛ و استقلال، و مصونیت فرهنگ (شمس دولت آبادی و همکاران، ۱۳۹۷).

روندهای جهانی مؤثر بر حوزه معنویت و اخلاق

این مقطع از حیات بشری از یک سو ناشی از تأثیرات تمدن غربی و از سوی متأثر از تأثیرات انقلاب اسلامی است؛ معنویت و اخلاق امر روزی جهان اعم از مسلمان و غیرمسلمان ناشی از عوامل و روندهای مختلفی است که به برخی از این روندها اشاره می‌شود:

۱. روند تحولات ساختاری نهاد خانواده در جهان

وندل بل می‌گوید: «ما نمی‌دانیم احتمالاً خانواده در آینده چه کارکردهایی خواهد داشت، نقش‌های احتمالی مرد و زن در آنچه خواهد بود، ارزش و معنای آتی والدینی و مادر بودن چه خواهد بود و اینکه نوزادان چگونه دوست داشته می‌شوند و پرورش خواهند یافت». از جمله این تحولات می‌توان اشاره کرد که خانواده‌های گسترده در بسیاری از کشورها ناپدید شده‌اند و خانواده‌های هسته‌ای روز به روز هسته‌ای‌تر و کوچک‌تر می‌شوند هر چند تلاش‌های گسترده حمایتی و تبلیغاتی برای انواع سنتی خانواده ادامه دارد. در کنار انواع سنتی خانواده که شامل خانواده هسته‌ای و خانواده گسترده است انواع دیگری همچون زندگی مشترک بدون ازدواج (ازدواج سفید)، شکل تک والدینی، تمایلات انحرافی هم‌جنس خواهانه، خانواده ترمیمی، خانواده‌های دو هسته‌ای و ... در برخی جوامع شکل گرفته و در حال رشد است. بررسی‌ها حاکی از آن است که تا سال ۲۰۳۰ رشد چشمگیری درزیست‌های تک‌نفره افراد بالغی که به شکل مجردی زندگی می‌کنند که تقریباً هیچ ارتباط خانوادگی با دیگران ندارند نیز به وجود خواهد آمد. همچنین تمایل به فرزند آوری نیز رفته‌رفته کاهش خواهد یافت، به طوری که پیش‌بینی شده است تا سال ۲۰۳۰ رقم قابل توجه‌ای از خانواده‌ها فاقد فرزند باشند که بر اساس نظر جیمز ریمی پژوهشگر ارشد مرکز پژوهش‌های راهبردی، ما شاهد نوعی انتقال دسته‌جمعی از خانواده‌های «کودک قانونی» به «بزرگسال قانونی» هستیم (نجفی رستاقی و همکاران، ۱۴۰۰).

۲. روند فردگرایی در جهان

به اعتقاد خورشید احمد در اثر سلطه استعمار و نفوذ آن، همه وجوه زندگی مسلمانان غیرمذهبی شد و پایه‌های معنوی جامعه ضعیف گردید. تهاجم فرهنگی یکی از شیوه‌هایی است که دشمن از

طریق آن برای تضعیف بنیان‌های فرهنگی و اعتقادی مردم مسلمان تلاش می‌کند. مهم‌ترین پیامدهای مدرنیته در جوامع اسلامی رواج اومانیسیم، آزادی فردی و فردگرایی، پیوند علم و آزادی، رواج سکولاریسم و جدایی دین از سیاست، اقتصاد بازار و مصرف‌گرایی بود (عارفی، ۱۳۷۹: ۵-۳۰). فردگرایی، اصل دیگر حاکم بر سبک زندگی غربی و آمریکایی است که در حال به چالش کشیدن سبک زندگی اسلامی است و امنیت اجتماعی و اخلاقی جامعه اسلامی را با خطر مواجه کرده است (آجیلی و همکار، ۱۳۹۲).

۳. روند تکثر و تنوع‌طلبی در جهان

در تمدن امروزی مدرن، تکثر و تنوع که از ذاتیات دنیاخواهی و لذت است، در ابزار تجلی تام دارد، ما با یک تکثر و تخصص بسیار فراوان و غیرقابل‌باور مواجه هستیم. این تخصص‌ها و تکثرهاست که غرب امروز را غرب کرده است، مثلاً در خارجه رشته هتلداری، دارای کارشناسی ارشد سفره‌آرایی و فوق تخصص نورپردازی سفره است یعنی یک فرد ده سال درس می‌خواند تا روی سفره مجلل در بهترین رستوران‌های پاریس نورپردازی کند (بیگدلی، ۱۳۹۶: ۳۶).

۴. روند اخلاق زدایی و تئوریزه کردن فحشاء در جهان

حوزه فرهنگ یکی از حوزه‌های مهم جهانی شدن است که با عنوان گسترش فرهنگ مدرنیته، روش زندگی آمریکا را در کل دنیا ترویج می‌دهد. جهانی‌سازی فرهنگی به این معنا یعنی غربی‌سازی آمریکایی، فرهنگ و ارزش‌های آمریکایی که قرار است با پوشش جهانی‌سازی بر دنیا تحمیل شود، چه مشخصاتی دارد؟ یک از ویژگی‌های آن اخلاق زدایی و تئوریزه کردن فحشا است (ازغدی، ۱۳۸۷: ۲).

۵. روند سودمحوری و اولویت‌یابی امر مادی به امر معنوی در جهان

روندهای جهانی متعدد مانند سودمحوری و اولویت‌یابی امر مادی به امر معنوی در کنار یکدیگر موجب می‌شوند تا موضوع شهادت‌طلبی کم‌رنگ‌تر شود. در نتیجه با افزایش نفوذ رسانه‌ای و فکری غرب در کشور، طبیعی است که نسل جوان نیز با تأثیرپذیری از کلان‌روندها، از الگوهای ارزشی مبتنی بر گفتمان دفاعی اسلامی فاصله بگیرند (نمای راهبردی، ۱۳۹۶).

۶. روند فرهنگ سرمایه‌داری مبتنی بر مصرف‌گرایی و اسراف در جهان

ایالات متحده که در عین حال سمبل سرمایه‌داری اقتصادی و سیاسی است، به دلیل قدرتی که بر جهان مجازی، تصورات، اطلاعات و نمادها دارد، هژمونی فرهنگی خود را به نحو بی‌سابقه‌ای اعمال می‌کند. این جریان یادآور تنز کلاسیک ایمانوئل والرشتاین در توضیح نوع کارکرد سرمایه‌داری است. به اعتقاد والرشتاین امروزه در فرهنگ سرمایه‌داری متأخر نوعی نژادگرایی،

سکس باوری و مصرف‌گرایی نهادینه‌شده است که از طریق راهکارهای تسهیل‌کننده جهان شبکه‌ای (رسانه‌هایی مانند رادیو، تلویزیون، سینما و اینترنت) به نحو افسارگسیخته‌ای تحمیل می‌شود (Featherstone, 1995:8). مصرف و مصرف‌گرایی یکی از ملزومات زندگی روزمره و سبک زندگی جدید است (آجیلی و مهدی بیکی، ۱۳۹۲).

۷. روند فرهنگ‌زدایی (افول فرهنگ سنتی) در جهان

لازمه تحول جامعه سنتی و مدرن شدن آن، جایگزینی دنیاگرایی، عقل‌گرایی و عرفی‌گرایی به جای آخرت‌گرایی، مابعدالطبیعه‌گرایی، ادغام دین و سیاست است. به اعتقاد متفکران عصر روشنگری، دین مانع توسعه و نمادی از ارتجاع اجتماعی و امری غیر اختیاری و غیر آزادانه است. در ایران نیز سکولارهای جامعه ما معتقدند با تمسک به آموزه‌های مذهب تشیع، نمی‌توان به توسعه دست‌یافت و بر مبنای همین نگرش، جریان‌های اصول‌گرایی اسلامی را به کهنه‌پرستی متهم می‌کنند (گلستانی، ۱۳۸۷: ۳۳۸-۳۷۵). تک فرهنگی شدن و تضعیف فرهنگ‌های بومی، تهدید روندهای مربوط به تربیت دینی، تأثیر بر زبان و آموزش و کلاس‌های چند فرهنگی، همه نمونه‌هایی از تهدیدهای فرهنگی و تأثیر جهانی شدن در کشورهای اسلامی است (حسینی، ۱۳۸۷: ۳۷-۴۰).

۸. روند رشد رفاه‌طلبی و پول‌پرستی در جهان

در هجوم جدید ماهواره به جامعه ایرانی، ابتدا از طریق ترانه و آواز اقداماتی انجام شد و سپس از طریق ساخت سریال‌های قوی سعی کردند حجاب و حیا را بردارند. آن‌ها به نحوی مستمر کار می‌کنند و اولین حاصل کار آن‌ها این بود که کتاب را از زندگی مردم حذف کردند. سپس نشست‌های خانوادگی که در آن تبادل اطلاعات انجام می‌شد، در زندگی مردم کم‌رنگ شد و رسانه‌های تک‌بعدی جایگزین آن‌ها شدند. تأثیر منفی دیگر رسانه‌ها بر قشر جوان، تلقین زندگی مبتنی بر رفاه‌طلبی و پول‌پرستی است، درحالی‌که فرهنگ ما مبتنی بر تلاش و سخت‌کوشی است که برای دستیابی به رفاه موانع را کنار می‌زند. اصالت فرهنگ کشورهای تونس، مصر و یمن با هجوم غرب، از بین رفت (دهقان، ۱۳۹۱: ۱-۳).

۹. روند رشد هویت‌زدایی و تضعیف مبانی و ارزش‌های فرهنگی در جهان

هویت‌زدایی «ابر راهبردی» است که باهدف تضعیف مبانی و ارزش‌های فرهنگی، ایجاد تزلزل در اعتقادات و باورها و تشکیک در اصول و آرمان‌ها به‌منظور تخریب «هویت ملی» (ایرانی-اسلامی) و لذا «معلق‌سازی، ازخودبیگانه‌سازی و درنهایت هویت‌سازی»، از سوی صاحبان اتاق فکر در غرب دنبال می‌شود. برخی اندیشمندان معتقدند که رسانه‌ها حاکمیت و قدرت تعیین

سرنوشت انسان‌ها را از آنان سلب و در اختیار خود گرفته‌اند و بر اندیشه، ادراک و احساس افراد مسلط شده‌اند. رسانه در عصر اطلاعات و ارتباطات، مهم‌ترین نقش را در پوشش خبری رخدادها و تأثیرگذاری بر افکار عمومی ایفا می‌کنند. بدون تردید می‌توان « هویت‌سازی » را هدف نهایی تمامی سناریوهای طراحی شده دشمن در راستای تخریب هویت ملی (اسلامی- ایرانی) و جلوگیری از پیشرفت و توسعه ایران اسلامی به شمار آورد، چراکه تنها در صورت بی‌هویتی است که «پذیرفتاری ذهنی» برای هرگونه انحراف ایجاد و زمینه برای شکل‌گیری هویت جدید فراهم می‌گردد (عیوضی، ۱۳۹۴).

۱۰. روند تضعیف فرهنگ جهاد و شهادت در کشورهای جهان و بد جلوه دادن آن

نظریه فرانسیس فوکویاما، پژوهشگر و نو محافظه‌کار مطرح آمریکایی مبنی بر اینکه شیعیان با دو بال «شهادت» و «انتظار» در افقی بالاتر از تیرهای دشمنان حرکت می‌کنند، زیربنای نقشه‌های شوم استکبار در سال‌های اخیر است. وی پس از پایان جنگ تحمیلی، به دوستان آمریکایی خود چند توصیه برای «فروپاشی ایدئولوژیک» انقلاب اسلامی ارائه کرد که از جمله آن‌ها، «جایگزین کردن رفاه‌طلبی به جای شهادت‌طلبی و جهاد»، «تغییر میل و ذائقه مردم» و «تضعیف ولایت‌فقیه» بود. در همین زمینه می‌توان به ایجاد مرکزی در سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (CIA) نیز اشاره کرد. مرکزی تحت عنوان «Counter Jihad» که مهم‌ترین هدف خود را مقابله با فرهنگ جهاد در دنیای اسلام و به‌ویژه در فرهنگ شیعه تعریف کرده است (نمای راهبردی، ۱۳۹۶).

روش‌شناسی

داده‌های مورداستفاده در این پژوهش مبتنی بر مطالعات و بررسی اسنادی روندهای جهانی است که به روش اسنادی و از رویکرد روند پژوهی و تبیین مسائل و چالش‌ها بهره‌گیری شده است، لذا ابتدا در این پژوهش، روندهای جهانی حوزه معنویت و اخلاق مورد بررسی قرار گرفته و با شناسایی روندها و تحلیل راهبردی آن‌ها یعنی با استخراج فرصت‌ها و تهدیدات، آسیب‌ها و ضعف‌ها، کلان‌روندهای موردنیاز برای گام دوم انقلاب اسلامی در این عرصه با تحلیل مضمون فرمایشات امام خامنه‌ای از بعد از صدور بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی پیشنهاد گردیده است. روش تحقیق در این مقاله، استفاده از روش «تحلیل مضمون»^۱ برای توصیف و تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی در این مقاله کلان‌روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب

اسلامی از منظر امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) است؛ ملاک تحلیل مضمون صرفاً فراوانی بیشتر کلمات نیست، بلکه بر محتوا و مضمون نهفته در متن تأکید می‌کند؛ «در تحلیل مضمون، واحد تحلیل، بیشتر از یک کلمه یا اصطلاح است و به بافت داده‌ها و نکات ظریف آن‌ها، بیشتر توجه می‌شود. همچنین، تحلیل مضمون از شمارش کلمات و عبارات آشکار، فراتر می‌رود و بر شناخت و توضیح ایده‌های صریح و ضمنی تمرکز می‌کند (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۹۸-۱۵۱). محور انتخاب واحدهای تحلیل این پژوهش، مضمون مورد تأکید حضرت امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) در فرمایشات و سخنرانی‌های معظم له از بعد بیانیه راهبردی گام دوم انقلاب اسلامی است که تعداد ۱۳۹ سخنرانی معظم له تا دی‌ماه ۱۴۰۰ به صورت کامل مطالعه گردید و با تحلیل مضمون منویات و بیانات بررسی و مطالعه و نتایج احصاء حاصل شده است. در این تحقیق مضمون فراگیر و اصلی^۱ «کلان‌روندهای معنویت و اخلاق» و مضامین سازمان دهنده آن «روندهای معنویت و اخلاق» می‌باشد، که برای هر روند، مضامین پایه‌ای مرتبط استخراج و استنباط شده‌اند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

کلان‌روندها و روندهای منتج از تحلیل مضمون منویات و بیانات امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)

در وهله اول باید توجه داشت که دسته‌بندی رویدادها، برقراری ارتباط میان آن‌ها، همگی متأثر از ذهنیت مشاهده‌گر هستند. ذهنیت مشاهده‌گر از، عوامل پیچیده اجتماعی، فرهنگی، تاریخی، دینی، روانی و ... تأثیر می‌پذیرد. این عوامل به شکل‌گیری پاره‌ای پیش‌فرض‌ها در ذهن فرد منجر می‌شود. اگر این پیش‌فرض‌ها را «چارچوب شناختی» بنامیم، می‌توان گفت که درک ما از واقعیت، متأثر از چارچوب شناختی ما است؛ بنابراین شناسایی این چارچوب شناختی و بدیل‌های ممکن برای آن در شناسایی روند مهم است. همچنین از عواملی دیگری که هم در شناسایی روند مؤثر بوده و هم بر آن تأثیرگذار است، ارزش‌های حاکم بر جامعه، رفتار رهبران اجتماعی و ارزش‌های آن‌ها است. ارزش‌های حاکم بر جامعه عواملی هستند که بر تمام واقعیت‌های اجتماعی از جمله روندها مؤثرند که بخشی از این ارزش‌ها، ناشی از رهبران اجتماعی است. شخصیت‌های مهم و اثرگذار بر جامعه، با هدایت قصد انسان‌ها، نقش کلیدی در شکل‌گیری روندها ایفا می‌کنند اما عوامل انسانی، تنها عوامل اثرگذار بر آینده روندها نیستند. آینده حاصل دو کلان عامل است.

نخست، عواملی که از قصد انسان تأثیر می‌پذیرند. دوم، عواملی که از مستقل از قصد انسان‌ها می‌توانند نحوه تعامل خود با آن‌ها را تغییر دهند. بنابراین، شناسایی این عوامل غیرانسانی و راه‌های ممکن برای تعامل با آن‌ها نیز در شناسایی روندها مهم است. پیشران‌ها از دیگر عوامل اثرگذار بر روندها هستند. پیشران‌ها از مهم‌ترین عوامل ظهور رویدادهایی هستند که منجر به تشکیل روند می‌شوند. شناسایی این پیشران‌ها هم در شناخت روند و هم در پیش‌بینی آینده آن مؤثر است (مقیسه و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۶-۱۵).

برای احصاء کلان‌روندهای موردنیاز برای گام دوم انقلاب اسلامی در عرصه معنویت و اخلاق با تحلیل مضمون فرمایشات امام خامنه‌ای از بعد از صدور بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است که تعداد ۱۳۹ سخنرانی معظم له تا دی‌ماه ۱۴۰۰ به صورت کامل، مطالعه گردید و با تحلیل مضمون منویات و بیانات با واژه‌های «ادامه دهید»، «بایستی و باید»، «دنبال کنید»، «تداوم»، «احتیاج داریم» و... بررسی و نتایج ذیل حاصل شده است که عبارتند از:

جدول ۴: یافته‌های تحقیق برای توصیف و تبیین کلان‌روندهای معنویت و اخلاق

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
کلان روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب اسلامی	کلان‌روند تربیت جوان	رشد روحی، جسمی، علمی، تشکیلاتی و مدیریتی جوانان کشور برای اداره جهشی کشور	جوان‌ها... هم از لحاظ روحی و معنوی، هم از لحاظ اخلاقی، هم از لحاظ علمی، هم از لحاظ درس خواندن، هم از لحاظ جسمی، هم از لحاظ توانایی‌های مدیریتی، تشکیلاتی، انجمن‌ها... این کشور را می‌توانید سر قله برسانید (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۹).
	مؤمن، انقلابی و پای‌کار مزین به تربیت و اخلاق	تلاش و همت برای گسترش و بالا بردن حیا و عفت جوانان برای حفظ و رشد اسلام و انقلاب	رواج شهوات، از بین رفتن حیا و عفت، امروز جزو برنامه‌های دشمن است. شما مبارزه‌ی با این‌ها را جزو برنامه‌های خودتان قرار بدهید (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۲/۰۷).
	تربیت و اخلاق اسلامی	تلاش و همت گسترش طهارت و پاکیزگی دامان جوانان برای حفظ و رشد اسلام و انقلاب	طهارت و پاکیزگی دامان جوان‌های این کشور را مورد همت خودتان قرار بدهید، بر آن همت بگذارید و این یکی از بهترین کارها و یکی از مؤثرترین شیوه‌ها برای حفظ انقلاب و برای رشد انقلاب و برای حفظ نظام اسلامی (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۲/۰۷).
		تربیت جوان با بنیه معنوی برای پیشرانی حرکت عظیم کشور به سوی تمدن نوین	جوانی که می‌تواند پیشران حرکت عظیم کشور به سوی تمدن نوین اسلامی باشد... جوانی که بانگیزه است، بالیمان

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
		اسلامی	است، باخرد است، قدردان توان خویش است، اهل کار است، اهل ابتکار است، توکل به خدا دارد(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۹/۰۶).
		رشد تربیت اخلاقی و آرایش معنوی جوانان برای پیشبرد و اداره کشور	روی مسئله‌ی تربیت اخلاقی بیش از این‌ها اهتمام دارم؛ دانشگاه‌های ما بایستی اهمیت بدهند(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۷/۲۱).
		رشد و تقویت حرکت شهادت طلبانه و مجاهدانه بااهمیت دادن و تکریم و بزرگداشت یاد و پیام شهدا برای تداوم بخشی حرکت انقلاب	تکریم... ایجاد تداوم در حرکت اوست... به‌طور طبیعی حرکت شهادت طلبانه را، حرکت مجاهدانه را در کشور تقویت می‌کند(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۲/۰۶).
		گسترش پیام همیشگی شهدا برای حضور قدرتمند و امیدوارانه در صحنه و مقابله با ایجاد ترس و ناامیدی و اندوه	تلاش دشمنان ملت ایران در جنگ نرم ... ملت ایران را اندوهگین و ناامید و ترسیده و مانند این‌ها بکنند، و اداری کنند ملت ایران را که از ورود در میدان بترسد، مأیوس باشد؛ پیام شهدا نقطه‌ی مقابل این است(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۲/۰۶).
کلان‌روند گسترش و تقویت پیام شهدا، فرهنگ مجاهدانه و شهادت طلبانه		گسترش فرهنگ شهید و شهادت با تکریم و بزرگداشت شهدا و خانواده‌های شهدا، جانبازان	آنچه ما امروز احتیاج داریم... وظیفه‌ی ماترکیم خانواده‌های شهدا است، بزرگداشت برای شهید و مقام شهید قائل بشویم... ما بایستی در این جهت حرکت کنیم(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۳/۲۷).
		گسترش فرهنگ مجاهدت و شهادت در راه خدا با تجلیل و بزرگداشت شهدا و رزمندگان	بزرگداشت رزمندگان؛ این بسیار کار خوبی است... این ارزش را بایستی بزرگ داشت(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۹/۲۵).
		تبیین چهره‌ی واقعی شهدا جهت الگوسازی برای جوانان	سعی کنید چهره‌ی شهدا را آن‌چنان‌که هست برای جوان‌های امروز روشن کنید... این را شما دنبال کنید(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۹/۲۵).
		گسترش و تقویت فرهنگ مقاومت و استقامت با تکریم و بزرگداشت رزمندگان و پیشکسوتان	این تکریم، این بزرگداشت و نکوداشت جزو وظایف حتمی ملی ما است(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۶/۳۱).
		گسترش و تقویت فرهنگ شهید و شهادت با برگزاری یادواره‌های شهدا و بزرگداشت	یادواره بحث مهمی است، کار بزرگی است... باز یکی از کارهای بسیار لازم، بزرگداشت و شخصیت‌پردازی

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
		شخصیت‌ها	شخصیت‌ها است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۶/۳۱).
		ترویج فرهنگ شهید و شهادت با الگوسازی و معرفی چهره واقعی شهدا	کنگره‌ها و این بزرگداشت‌ها می‌تواند حامل پیام شهید به ما باشد... این‌ها مهم است، این‌ها را برجسته کنید (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۱/۱۰).
		گسترش و تقویت فرهنگ شهید و شهادت با همایش و بزرگداشت شهیدان	باگذشت چند سال از دفاع مقدس، بزرگداشت شهیدان شروع شده و ادامه پیدا خواهد کرد و باید ادامه پیدا بکند (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۸/۰۵).
		گسترش و گنجانیدن اهداف انقلاب در سرودن اشعار فاطمی و حسینی بادی روشن، فکر باز و اندیشه عمیق مؤثر بر حرکت امت اسلامی	اهداف انقلاب را بادی روشن، با فکر باز، با اندیشه‌ی عمیق، در شعر بگنجانید و آن را با صدای خوش، با لحن خوش، با شیوه‌های هنری در جلسه القا کنید؛ این در حرکت عظیم ملت ایران بلکه در حرکت اسلامی و امت اسلامی تأثیر بسیار عمیقی خواهد داشت (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۲/۰۷).
کلان‌روند	گسترش و تقویت	حرکت جهشی و جهادی برای حفظ و تقویت اصول و خطوط اساسی انقلاب همراه با ابتکار و نوآوری	مراد از تحول... اینکه ما به سمت تقویت مبانی انقلاب و اصول انقلاب و خطوط اصلی انقلاب حرکت کنیم، منتها با شیوه‌های نو و با نوآوری و ابتکار... یک حرکت جهشی لازم است... این کار باید انجام بگیرد (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۲/۲۱).
	اهداف، آرمان‌ها و خطوط اصلی	حفظ، گسترش و تقویت آرمان‌های کلان نظام خطوط اصلی نظام جمهوری اسلامی با تولید فکر توسط نخبگان انقلابی و مؤمن جهت روان‌سازی حرکت به سمت آن‌ها	خطوط اصلی نظام جمهوری اسلامی که باید حفظ بشود و حرکت به سمت آن‌ها آسان‌سازی و روان‌سازی بشود... احتیاج داریم به روش‌های نو، روش‌های بدیع و روش‌های تازه (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۲/۲۱).
		حفظ، تقویت و گسترش اصول و بینات و مبانی انقلاب برای ایستادگی در مقابل کمرنگ کردن حساسیت و حمیت مردمی	یکی از کارهایی که امروز به شدت در برنامه‌ریزی‌های دشمنان انقلاب و دشمنان نظام جمهوری اسلامی مطرح است... حساسیت‌زدایی نسبت به اصول و بینات و مبانی انقلاب... بایستی به این توجه داشت و در مقابل این حساسیت‌زدایی باید ایستاد (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۱۰/۱۹).
	کلان‌روند	حفظ و تقویت توجهات معنوی و ارتباط معنوی با خدا (توسل، دعا، نماز شب،	بدون توسل، بدون دعا، بدون نماز شب، بدون مراجعه و خواندن صحیفه‌ی سجاده‌نمی‌شود. اگر چنانچه آدم بخواد ارتباط قلبی خودش را، ارتباط معنوی خودش را

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
معنوی، دینی و انقلابی	خواندن صحیفه‌ی سجادیه (...)	باخذها حفظ نکند و مراقبت نکند از آن، کار پیش نمی‌رود) امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۲/۱۳.	
	تقویت تمسک و انس با قرآن برای عمق بخشیدن به معنویت و اثرگذاری بر ذهن و دل	با قرآن بیشتر انس بگیرید... این را روز به روز باید تقویت کنیم، این حالت را روز به روز باید تشدید کنیم (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۱/۲۶).	
	تقویت و افزایش دوره‌ها، جلسات و محافل انس با قرآن و تفسیر قرآن برای بالا بردن سطح معارف جامعه	یکی از کارهایی که خیلی مهم است اینکه ما دوره‌های قرآن را، جلسات قرآن را زیاد کنیم (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۲/۱۶).	
	تقویت و گسترش برگزاری مجالس دعا، ذکر و مناجات و تبیین معارف اسلامی	امسال ماه رمضان مجالس دعا و ذکر و مناجات و وعظ و تبیین معارف اسلامی بسیار گرم بوده است... این را قدر بدانید، این را ادامه بدهید (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۳/۱۴).	
	تقویت و گسترش سخنرانی‌های معرفت افزا و دعاها و مناجات سحری	اجتماعات مردم، چه برای شنیدن سخنرانی‌های معرفت افزا و تبیین کننده و بصیرت افزا از سوی گویندگان... حقیقتاً نعمت‌های بزرگی است... که ان شاءالله به آینده‌ی ما برکت می‌دهد (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸ /۰۳/۱۵).	
	افزایش و گسترش ارتباط با مساجد با رفتار و اخلاق اسلامی	نگذارید ارتباطاتان با مسجد ضعیف بشود... در مسجد، با اخلاق اسلامی رفتار کنید (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۹/۰۶).	
تقویت بنیه‌ی دینی و انقلابی و تهذیب نفس	من اولین انتظاری که از تشکّل‌ها دارم، این است که بنیه‌ی دینی و انقلابی‌تان را تقویت کنید؛ ... این خیلی مهم است؛ تقویت فکری، تقویت دینی. به مسئله‌ی خودسازی و تهذیب نفس توجه کنید (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۲/۲۱).		
کلان‌روند افزایش جمعیت جوان کشور و گسترش سبک زندگی و خانواده	فرهنگ‌سازی، پویش و حرکت عمومی مردمی در خصوص بقاء خانواده، فرزند آوری و ازدواج	یک مسئله، مسئله‌ی بقاء خانواده و جلوگیری از تلاشی خانواده است. راه‌هایی را پیدا کنید! ... این را دنبال باید کرد، این چیز خیلی مهمی است، ... مسئله‌ی دیگری... مسئله‌ی فرزند آوری است و خیلی مسئله‌ی مهمی است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۵/۲۴).	
افزایش مولید و جمعیت جوان کشور	مسئله‌ی جمعیت که نگذاریم جمعیت کاهش پیدا کند، نگذاریم جمعیت جوان کاهش پیدا کند، مولید را افزایش بدهیم (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۸/۲۸).		
ایرانی- فرهنگ‌سازی ازدواج آسان	تشکیل خانواده... و ازدواج آسان فرهنگ‌سازی می‌خواهد،		

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
	اسلامی		سخت‌گیری نکردن در امر ازدواج فرهنگ‌سازی لازم دارد؛ این فرهنگ‌سازی از شما برمی‌آید (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۱/۲۶).
		تلاش جدی برای مسئله‌ی فرزند آوری و نسل جوان	مسئله‌ی فرزند آوری و مسئله‌ی نسل بسیار مهم است؛ ... بایستی به جد مسئله‌ی فرزند آوری را مهم دانست و از پیری جمعیت ترسید (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۴/۲۲).
		روند گسترش و ترویج ازدواج بهنگام و بدون تأخیر و فرزند آوری تکثیر نسل	مسئله‌ی ازدواج بهنگام و بدون تأخیر... باید ترویج کنید؛ این مسائل بایستی ترویج بشود. ازدواج بهنگام و بدون تأخیر یکی از کارهای لازم و واجب است؛ فرزند آوری و تکثیر نسل... بایستی انجام بگیرد (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۱/۱۵).
		گسترش سبک زندگی اسلامی با نام‌گذاری اسلامی موالید	اما مسئله‌ی نام‌گذاری موالید، یکی از مسائل مهمی فرهنگی کشور است (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۱/۱۰).
		گسترش روحیه خدمت‌گزاری و بسیج شون‌دگی برای کمک به مردم	این روحیه‌ی بسیجی برای خدمت و کمک، یک چیز فوق‌العاده‌ای است در کشور. ... این هم جزو نقاط مثبتی است که الحمدلله در این قضیه تحقق پیدا کرد (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۱/۱۳).
کلان‌روند ترویج، توسعه و گسترش فرهنگ کار جهادی، همکاری و تعاون در جامعه		ترویج فرهنگ کار، تولید و تلاش و تبدیل به فهم و ادراک عمومی مردم برای رشد مادی، رشد معنویت و پیشرفت اخلاقی جامعه	یکی از وظایف بزرگ جامعه‌ی اسلامی و مسئولان همین است که ارزش کار را برای افکار عمومی روشن کنند؛ کار بشود یک ارزش، نه فقط یک نیاز... کار، یک ارزش والا در جامعه است؛ این را بایستی ما به شکل فهم عمومی و ادراک عمومی مردم در بیاوریم (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۲/۰۴).
		ترویج و گفت‌مان‌شناسی اندیشه، تفکر و حرکت‌های جهادی در جامعه	وقتی کار، شکل عمومی و مردمی پیدا خواهد کرد که این فکر شما، این جهت‌گیری شما تبدیل به یک گفت‌مان عمومی بشود... سعی کنید ترویج کنید و این ترویج ... به گفت‌مان تبدیل بشود (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۵/۱۰).
		ترویج فرهنگ کار جهادی، همکاری و تعاون بین مردم در جامعه	فرهنگ کار جهادی و همکاری و تعاون را مردم بین خودشان، کسانی که می‌توانند، حوزه‌ی نفوذی در بین مردم دارند، ترویج بکنند (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۸/۲۸).
		ترویج، توسعه و گسترش شفقت، همدلی	باید در جامعه گسترش بدهیم... ترویج فضایل یکی از

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
		بین افراد و آحاد جامعه، مسئولیت‌پذیری، بردباری و صبر	وظایف همه‌ی آحاد جامعه و کسانی است که می‌توانند این کار را انجام بدهند (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۱).
		گسترش و به اوج رسانیدن نهضت کمک مؤمنانه و مواسات در جامعه با مرکزیت مساجد	نهضت کمک مؤمنانه و نهضت مواسات ... این کار را استمرار بدهید و همه‌گیر کنید (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۱/۲۵). مرکز کمک و همیاری... را در مساجد قرارداد (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۵/۲۰).
		ترویج و گسترش همبستگی اجتماعی و کمک به یکدیگر به‌عنوان معرفت فاطمی	انسان‌ها در جامعه موظف‌اند که به معنای واقعی کلمه به یکدیگر کمک بکنند... این درس فاطمی است، این معرفت فاطمی است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۱/۲۶).
کلان‌روند تقویت و گسترش اربعین	تقویت حرکت اربعین حسینی معنویت‌افزا برای گسترش معرفت به امام حسین علیه- السلام در دنیا	حرکت حسینی در گسترش معرفت به امام حسین (علیه السلام) نقش دارد... احتیاج داریم که حسین بن علی را به دنیا بشناسانیم!... حرکت عظیم اربعین این پیام را در دنیا منتشر می‌کند... این حرکت بایستی روزه‌روز تقویت بشود (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۶/۲۷).	
حسینی معرفت‌زا و معنویت‌زا	گسترش و عمق‌بخشی به حرکت راه‌پیمایی اربعین حسینی	اهمیت اربعین اول این بود که رسانه‌ی پُر قدرت عاشورا است... روزه‌روز بایستی حرکت بیشتری بکند و گسترش بیشتری پیدا کند و البته عمق بیشتری هم پیدا کند (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۷/۲۱).	
کلان‌روند گسترش و تقویت روحیه امید، نشاط و تحرك انقلابی	تقویت و گسترش روحیه امید، نشاط و تحرك انقلابی در جامعه	تضعیف روحیه و نشاط و تحرك و امید مردم توسط دشمن، از اول انقلاب... روحیه‌ی مردم تضعیف بشود؛ امید مردم، بخصوص امید جوان‌ها؛ چون وقتی امیدوار باشند، تحرك جوان‌ها... جوان‌ها پیشنهادند، پیشرانند (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۵/۱۰).	
	گسترش و تقویت امید‌آفرینی در جامعه بخصوص جوانان جامعه	یأس آفرینی خطر بسیار بزرگی است... کاری کنید تا این جوان امیدوار بشود... شما در مقابل این جریان خائن و خبیث بایستید و ایجاد امید کنید (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۳/۱۸).	
	تقویت، رونق و استحکام زیربنای فکری و	تقویت امید و چشم‌انداز به آینده؛ این یکی از مسائل مهمی امروز ما است... این وظیفه‌ی ما است که این امید را در دل‌ها تقویت بکنیم (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۱۰/۱۹).	
کلان‌روند		ملمت عزیز و پایدار ما نیاز دارند به اینکه هویت خود را	

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
	گسترانیدن منظومه معرفتی و ارزشی اسلامی در بین همه مردم داخل و امت اسلامی	هویتی اسلامی و انقلابی جامعه منطبق با نیازهای روز جامعه	مستحکم کنند...نیروهای فکری نظام اسلامی بایستی این راه را طی کنند و بازمه ادامه بدهند؛ روزبه‌روز و نوبه‌نوبه بایستی این فکر را جلوه ببخشند و رونق بدهند(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۱/۲۹).
		تلاش برای تبیین و عملیاتی نمودن و ترویج منظومه معرفتی و ارزشی اسلام در جامعه	منظومه معرفتی و ارزشی اسلام ... که آوردن این مفاهیم به میان مردم و آن‌ها را به مرحله و منصفی عمل درآوردن، یک کار بسیار بزرگ و مهمی است(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۲/۰۴).
		گسترش آشنایی با معارف و منظومه معرفتی و ارزشی اسلام	اگر دل‌ها به این معارف، به این حقایق آشنا بشوند، به آن بگردند و بر لوازم آن پایبند باشند، حیات طیبه قطعاً در انتظار آن‌ها است...یک بخش ... منظومه معرفتی اسلام...یک بخش دیگر...منظومه ارزشی اسلام است(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۱/۰۳).
کلان‌روند تقویت، گسترش و معرفت‌افزایی	کلان‌روند تقویت، گسترش و معرفت‌افزایی	تقویت و گسترش معرفت مردم به معارف و ارزش‌های اخلاقی و سبک زندگی با گفتمان‌های انقلابی برای تحقق ارزش‌ها و معارف اسلامی	معارف شامل عقلیات و نقلیات و ارزش‌های اخلاقی و بیان سبک زندگی و شیوه‌ی حکومت است... معرفت مردم را بالا ببرید، گفتمان‌های انقلابی در مردم به وجود بیاورید؛ و البته وجود دارد، تقویت کنید(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۲/۱۸).
		تقویت برگزاری سخنرانی‌های تبیینی معرفت‌افزا و بصیرت‌افزا در مساجد، حسینیه‌ها و امامزاده‌ها	اجتماعات مردم، چه برای شنیدن سخنرانی‌های معرفت‌افزا و تبیین‌کننده و بصیرت‌افزا...ان‌شاءالله به آینده‌ی ما برکت می‌دهد(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۳/۱۵).
		حفظ و تقویت نگاه و نگرش انقلاب‌بنیانی مبتنی بر تفکر اسلامی	باید نگاه انقلابی را، نگاه و نگرش انقلاب‌بنیانی‌ای را که مبتنی بر تفکر اسلامی است، در خودتان حفظ کنید و تقویت کنید(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۰۵/۱۶).
		گسترانیدن مبانی فکری و فرهنگی اسلامی	وظیفه‌ی فرهنگ‌سازی، وظیفه‌ی ترویج، وظیفه‌ی گستردن مبانی فکری و فرهنگی اسلام را جدی بگیرید؛ این بسیار مهم است(امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۱/۱).
		تقویت و گسترش ارزش‌های اسلامی و انقلابی در جامعه	نام‌گذاری کاروان ورزشی به نام شهیدان و بخصوص به نام شهید سلیمانی، یک کار بسیار ارزشمند است...این‌ها تجلی ارزش‌های اسلامی و انقلابی است(امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۶/۲۷).

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
		ترویج و فرهنگ‌سازی اخلاق اسلامی و سبک زندگی اسلامی	اگر بخواهیم سبک زندگی را به‌صورت درست در مقابل موج جبهه‌ی دشمن به حالت اسلامی برگردانیم، راهش این است؛ یعنی فرهنگ‌سازی باید بشود... این مسئله‌ی سبک زندگی باید دنبال بشود (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۱/۲).
		تلاش برای تحقق و ایجاد جامعه مهدوی) قسط و عدل، عزت، علم، مواسات و معنویت)	باید تلاش کنیم در راه ایجاد جامعه‌ی مهدوی؛ هم خودسازی کنیم، هم به قدر توانمان، به قدر امکانمان، دگرسازی... کارهای لازمی است که بایستی انجام بگیرد) امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۱/۲۱).
		عملیاتی شدن دستورات کاربردی قرآنی در جامعه برای حل مشکلات	این دستورات قرآنی، همه‌ی این هزاران دستور کاربردی قرآنی، عملیاتی است یعنی قابل عمل شدن است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۲/۰۶).
کلان‌روند گسترش و		گسترانیدن ادب اسلامی و اخلاق فاطمی و علوی در جامعه با تعلیم و یاد دادن زبانی و عملی	ادب اسلامی را در جامعه بگسترانید... این‌ها را به مردم یاد بدهید، تعلیم بدهید؛ هم در زبان تعلیم بدهید، هم در عمل تعلیم بدهید و ببینید که چقدر این‌ها مهم است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۱/۱۵).
ترویج جامعه معنوی پیشرفته		گسترش و ترویج بصیرت و صبر در جامعه با تواضع به حق و صبر برای مقابله با نقشه‌های دشمن	دو عنصر مهم برای مواجهه با این دشمنی‌ها ... یکی... بصیرت و دومی ... صبر و استقامت... بصیرت یعنی تیزبین بودن و راه درست را شناختن... صبر یعنی استقامت در این راه، زاویه پیدا نکردن با این صراط مستقیم (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۲/۲۱).
		گسترش و ترویج تفکر صحیح معارف اسلامی و اهل‌بیت برای مجهز نمودن قدرت روحی و فکری جوانان	امروز نیاز مهمی کشور ما این است... یکی از اجزا و بخش‌های مهم و تعیین‌کننده‌ی تقویت کشور همین است که ما جوان‌هایمان را مجهز کنیم، مسلح کنیم به سلاح فکر و سلاح تفکر صحیح که در معارف اهل‌بیت موج می‌زند) امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۱/۲۶).
		جهاد و تلاش برای بالا بردن شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه	شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه هرچه بیشتر رشد کند برکات بیشتری به بار می‌آورد؛ این، بسی‌گمان محتاج جهاد و تلاش است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).
		گسترش رواج دادن منش و رفتار اخلاقی و معنوی در جامعه	اخلاق و معنویت، البته با دستور و فرمان به دست نمی‌آید، ... باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند و ثانیاً زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند و به نهادهای اجتماعی در این‌باره میدان دهند و کمک برسانند (امام

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
			خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲.
		جهاد تبیینی و روایتگری حقایق انقلاب و ارزش‌های جامعه اسلامی	حضرت زینب (علیه اسلام)... این بزرگوار جهاد تبیین را، جهاد روایت را راه انداخت شما روایت کنید حقایق جامعه‌ی خودتان و کشور خودتان و انقلابتان را... این کاری است که ما باید انجام بدهیم؛ وظیفه‌ی جوان‌های ما است (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۹/۲۱).
		گسترش تبیینی برای زنده نگه‌داشتن ایام‌الله و حراست از مضمون عمیق و محتوایی آن	ما از یاد نوزدهم دی و حادثه‌ی نوزدهم دی حراست کنیم و نگرهبانی کنیم... ما بایستی این مضمون را درست بشناسیم و از آن حراست کنیم؛ چرا حراست کنیم؟ (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۱۰/۱۹).
کلان‌روند جهاد تبیین و		تبیین و روشنگری در خصوص موقفت‌های بزرگ نظام جمهوری اسلامی	ما بایستی این موقفت‌های بزرگ نظام جمهوری اسلامی را بگوییم و به یاد مردم و به یاد کسانی که غفلت می‌کنند بیاوریم (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۱۰/۱۹).
روایتگری حقایق و انقلاب و ارزش‌های		تقویت و گسترش جهاد تبیینی جوانان در پرتو راهنمایی‌های حسینی و ائمه‌ی هدی (علیهم‌السلام) و قرآن و عترت در جامعه	به مسئله‌ی «تبیین» اهمیت بدهید... می‌توانید افکار درست را، افکار صحیح را منتشر کنید... در این زمینه به معنای واقعی کلمه جهاد کنید (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۷/۰۵).
جامعه اسلامی		بازخوانی و روایتگری تلاش‌ها و حرکت‌های جهادی به‌عنوان جلوه‌هایی از فرهنگ اسلامی و انقلابی	جهاد عظیمی در کشور به وجود آمد و به معنای واقعی کلمه یک تلاش جهادی بود، یک حرکت جهادی بود و این باید در تاریخ ثبت بشود؛ بایستی بازخوانی بشود (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۲/۲۱).
		ترویج، گسترش و عمق‌بخشی فکر جهاد با شاخص کردن چهره‌های بزرگ جهادی	فکر جهاد را با شاخص کردن چهره‌های بزرگ جهادی گسترش بدهند و عمق ببخشند (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۲۳).
		روند ترویج و گسترش نگاه مکتبی و مدرسه‌ی درس‌آموز به شهید سلیمانی	سردار شهید عزیز ما را با چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه‌ی درس‌آموز، با این چشم نگاه کنیم آن وقت اهمیت این قضیه روشن خواهد شد (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷).
		تقویت و گسترش معرفت به دفاع مقدس با تقویت ادبیات و متن‌های خوب و فاخر دفاع مقدس برای مقابله با تحریف دشمن	در باب دفاع مقدس... لذا بایستی کارکنیم، معرفت ما بایستی زیاد بشود، ادبیات دفاع مقدس باید تقویت بشود... ما احتیاج داریم به تولید متن (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۹/۰۶/۳۱).

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	واحد تحلیل
کلان‌روند نزدیک شدن به الگوی مدیریت و حکمرانی اسلامی	کلان‌روند نزدیک شدن به الگوی مدیریت و حکمرانی مردم	حرکت جهشی و جهادی در حوزه حکمرانی و مدیریتی کشور و سبک زندگی مردم	تحول... در بخش‌های گوناگون حکمرانی و بخش‌های مدیریتی کشور است... بنابراین یک حوزه‌ی مهم برای تحول، همین بخش‌های مدیریتی کشور است (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۲/۲۱).
		حرکت انقلابی خردمندان و عاقلانه برای بازسازی انقلابی مدیریتی کشور	همتتان را متمرکز کنید بر اینکه یک بازسازی انقلابی و البته عقلانی و فکورانه در همه‌ی عرصه‌های مدیریتی ان شاء الله به وجود بیاید (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۰۶/۰۶).
کلان‌روند گسترش غیرت دینی در جامعه	کلان‌روند گسترش غیرت دینی در جامعه	حفظ و گسترش غیرت دینی در جامعه	غیرت دینی را حفظ کنید. عامل نجات کشور در بزنگاه‌های مختلف، غیرت دینی ملت ایران بوده... این را بایستی حفظ کرد (امام خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۱۰/۱۹).
		ترویج و گسترش حرکت بر اساس ایمان و غیرت دینی	نهم دی سال ۸۸.. پاسداشت آن حرکت بزرگ و آزمون بزرگ بسیار چیز لازمی است... درس شروع مظلومانه‌ی متکسی به ایمان و غیرت دینی (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۱).
		ترویج و گسترش ایمان و غیرت دینی	ایمان و غیرت دینی. تردید افکنی در ایمان و غیرت دینی مردم ... دشمن دنبال آن است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸).

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

الف- نتیجه‌گیری:

در جامعه اسلامی با توجه به جایگاه والا و ممتاز ولایت و امامت و اشرافیت بالای ولی فقیه به مسائل خرد و کلان کشور و همچنین برخورداری از بصیرت و حکمت عمیق فقهی، علمی و تقوایی، تدابیر، بیانات و سخنان وی یکی از منابع ناب و بسیار مهم برای یافتن جهت‌گیری انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشد، بنابراین کلان‌روندهای شناسایی شده از تحلیل محتوای بیانات ولی امر مسلمین جهان و نایب بر حق امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بسیار راهگشا می‌باشد. لذا نتیجه پاسخ به سؤال اصلی تحقیق: کلان‌روندهای معنویت و اخلاق در گام دوم انقلاب اسلامی از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) کدامند؟

بر اساس نتایج برگرفته شده از تحلیل مضمون، کلان‌روندها عبارتند از:

- ۱) کلان‌روند تربیت جوان مؤمن، انقلابی و پای کار مزین به تربیت و اخلاق اسلامی
- ۲) کلان‌روند گسترش و تقویت پیام شهدا، فرهنگ مجاهدانه و شهادت طلبانه
- ۳) کلان‌روند گسترش و تقویت اهداف، آرمان‌ها و خطوط اصلی انقلاب و نظام اسلامی

- ۴) کلان‌روند تقویت بنیه‌ی معنوی، دینی و انقلابی
 - ۵) کلان‌روند افزایش جمعیت جوان کشور و گسترش سبک زندگی و خانواده ایرانی-اسلامی
 - ۶) کلان‌روند ترویج، توسعه و گسترش فرهنگ کار جهادی، همکاری و تعاون در جامعه
 - ۷) کلان‌روند تقویت و گسترش اربعین حسینی معرفت‌زا و معنویت‌افزا
 - ۸) کلان‌روند گسترش و تقویت روحیه امید، نشاط و تحرک انقلابی
 - ۹) کلان‌روند گسترانیدن منظومه معرفتی و ارزشی اسلامی در بین همه مردم داخل و امت اسلامی
 - ۱۰) کلان‌روند تقویت، گسترش و معرفت‌افزایی جامعه به معارف و ارزش‌های اخلاقی
 - ۱۱) کلان‌روند گسترش و ترویج جامعه معنوی پیشرفته
 - ۱۲) کلان‌روند جهاد تبیین و روایتگری حقایق انقلاب و ارزش‌های جامعه اسلامی
 - ۱۳) کلان‌روند نزدیک شدن به الگوی مدیریت و حکمرانی اسلامی
 - ۱۴) کلان‌روند گسترش غیرت دینی در جامعه
- علاوه بر نتیجه‌گیری فوق معطوف به سؤال و هدف اصلی این تحقیق، نتایج دیگر به عنوان روندهای جهانی با سرعت در حال رشد بوده و هشدار برای جامعه اسلامی قلمداد می‌شود، فلذا برای مقابله کلان‌روندهایی پیشنهاد گردید.

جدول ۵- کلان‌روندهای مورد نیاز در گام دوم برای مقابله با روندهای جهانی

ردیف	روندهای جهانی در حال رشد	روندها در گام اول انقلاب	کلان‌روند احصائی مورد نیاز برای گام دوم
۱	روند تحولات ساختاری نهاد خانواده و فردگرایی	روند پیر شدن و کاهش جمعیت در کشور	افزایش جمعیت جوان کشور و گسترش سبک زندگی و خانواده ایرانی-اسلامی
۲	فرهنگ سرمایه‌داری مبتنی بر مصرف‌گرایی و اسراف؛ فرهنگ‌زدایی (افول فرهنگ سنتی)؛ رشد رفاه‌طلبی و پول‌پرستی	کاهش تقوای جمعی در نهادها و سازمان‌ها؛ کندی رشد حالت متناسب اسلامی برای کار و تلاش در کشور؛ رشد کند فرهنگ، اخلاق عمومی و عدم رواج فضائل اخلاقی؛ و رشد فرهنگ اسراف و تجمل‌گرایی	ترویج، توسعه و گسترش فرهنگ کار جهادی، همکاری و تعاون در جامعه؛ گسترانیدن منظومه معرفتی و ارزشی اسلامی در بین همه مردم داخل و امت اسلامی؛ و گسترش و ترویج جامعه معنوی پیشرفته برای گام دوم انقلاب اسلامی
۳	تکثر و تنوع‌طلبی؛ اخلاق‌زدایی و تئوریزه کردن فحشاء؛ و سودمحوری و اولویت‌یابی امر مادی به امر معنوی	عمیق‌تر شدن ایمان مردم ایران و پایبندی‌شان به مسائل دینی و ارزش‌های معنوی؛ گسترش روحیه‌ی معنوی جوانان برای فتح قله‌های اقتدار جهانی؛ افزایش حرکت عظیم جوان‌ها به سمت قرآن؛ افزایش ایمان و بصیرت جوان نسل سوم انقلاب	تربیت جوان مؤمن، انقلابی و پای‌کنار مزین به تربیت و اخلاق اسلامی؛ تقویت بنیه‌ی معنوی، دینی و انقلابی؛ گسترانیدن منظومه معرفتی و ارزشی اسلامی در بین همه مردم داخل و امت اسلامی؛ تقویت، گسترش و معرفت‌افزایی جامعه به معارف و ارزش‌های اخلاقی و گسترش و تقویت روحیه امید، نشاط و تحرک انقلابی

کلان‌روند احصائی مورد نیاز برای گام دوم	روندها در گام اول انقلاب	روندهای جهانی در حال رشد	ردیف
گسترش و تقویت پیام شهدا، فرهنگ مجاهدانه و شهادت‌طلبانه؛ تقویت و گسترش اربعین حسینی معرفت‌زا و معنویت‌افزا؛ گسترش و تقویت اهداف، آرمان‌ها و خطوط اصلی انقلاب و نظام اسلامی؛ جهاد تبیین و روایتگری حقایق انقلاب و ارزش‌های جامعه اسلامی؛ گسترش غیرت دینی در جامعه برای گام دوم انقلاب اسلامی	روند گسترش روحیه‌ی معنوی جوانان برای فتح قله‌های اقتدار جهانی؛ رشد آمادگی و حضور جوانان مؤمن در ورود به عرصه‌های مختلف کشور	رشد هویت و تضعیف مبانی و ارزش‌های فرهنگی؛ و تضعیف فرهنگ جهاد و شهادت و بد جلوه دادن	۴

ب- پیشنهادها

- ۱) لازم است مطالبات ولایت در قالب کلان‌روندها توسط نهادهای علمی، فرهنگی و دینی در بین مردم ترویج و گفتمان شود.
- ۲) برای تحقق و پیشرفت در وقوع روندهای گام دوم انقلاب اسلامی با سرعت بیشتر، نیازمند آگاه‌سازی و مطالبه از مردم و بسیجیان برای مشارکت در طراحی و اقدام می باشد.
- ۳) بایستی نهادی برای ترازیبی کلان‌روندهای گام اول و دوم انقلاب اسلامی در ذیل نهادهای فرهنگی و دینی مثل حوزه‌های علمیه کشور و... تأسیس یا یکی از نهادهای فعلی این مسئولیت را بر عهده بگیرد و در این حوزه به‌موقع هشداردهی و اطلاع‌رسانی راهبردی ارائه نماید.
- ۴) در سطح منطقه بایستی بین کشورهای مقاومت نهادی تأسیس، تا مسئولیت هدایت کلان‌روندها را بپذیرد و تناقضات با کلان‌روندهای جهانی و تقاطع روندهای انقلاب اسلامی را با روندهای جهانی پیش‌بینی و با کمک علما و نهادهای علمی و دینی به مردم و نخبگان جهت‌دهی شود.
- ۵) نهادهای مرجع فرهنگی، سامانه‌هایی را برای دقت در برآورد کلان‌روندها، مقایسه و تطبیق آن‌ها و همچنین تخمین آینده‌ی هر کلان‌روند، ایجاد و سناریوها و طرح‌های مختلفی را برای اصلاح و هدایت وضعیت معنویت و اخلاق به نهادهای فرهنگی، معنوی و اخلاق کشور ارائه کنند.
- ۶) رسانه ملی و مسئولان فضای مجازی باید در پرتو بیانیه گام دوم و فرمایشات امام خامنه‌ای، کلان‌روندها و روندهایی را با محوریت علماء، اساتید و نخبگان انقلابی به طور هنرمندانه و جذاب و فارغ از افراط و تفریط در بین ملت و امت اسلامی تبیین، ترویج، روشنگری و گفتمان‌سازی نماید.

فهرست منابع

الف - منابع فارسی:

- امام خامنه‌ای، سید علی (۱۳۹۳)، دوران جدید عالم (گفتمان انتقادی انقلاب اسلامی در شناخت تجدد و غرب بر اساس بیانات حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی))، به کوشش سعید اشیری، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی
- آجیلی، هادی و بیکی، مهدی (۱۳۹۲)، کالبدشکافی سبک زندگی در جامعه سرمایه‌داری، ویژه‌نامه سبک زندگی، سال چهارم، شماره ۱۳.
- بیگدلی، عطاء‌الله (۱۳۹۶). تمدن‌شناسی درآمدی بر ظهور و افول تمدن‌ها و وضعیت تمدن انقلاب اسلامی. دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)، تهران: بسیج دانشجویی.
- تقوی، مصطفی (۱۳۹۲)، مقدمه‌ای بر آینده‌پژوهی (تحلیل روند)، تهران: موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۷۲). شریعت در آینه معرفت. تهران: مرکز نشر فرهنگی رجاء.
- جمشیدی‌ها، غلامرضا و قبادی، علیرضا (۱۳۸۶)، تحلیل جامعه‌شناختی از مراسم و مناسک دینی با تأکید بر مراسم عاشورا، فصلنامه تاریخ اسلام، سال هشتم.
- حسینی، سید جلال (۱۳۸۷)، پایان جهان مدرنیته، انتشارات زمزم هدایت.
- خواجه سروی، غلامرضا؛ فتحی، محمدجواد و اسفندیار، محمد (۱۳۹۳)، «مؤلفه‌های اصلی تمدن‌سازی انقلاب اسلامی (با تأکید بر نقش عقلانیت، معنویت و علم‌گرایی)»، نشریه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، شماره ۱۱، ص ۷ تا ۴۴.
- دهقان، محمود (۱۳۹۱)، سبک زندگی ما تغییر کرده است، مجله مدیریت ارتباطات اجتماعی، شماره ۳۱.
- رحیم‌پور ازغندی، حسن (۱۳۸۷)، جهانی‌سازی غربی، جهانی‌سازی اسلامی، موسسه فرهنگی طرحی برای فردا.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۳۸۸). معجم مفردات الفاظ القرآن. قم: انتشارات نوید اسلام.
- سلامی، رضا؛ خانی، مرتضی و صفاری دربرزی، علی (۱۳۹۱). بررسی تأثیر آینده‌پژوهی در حوزه تحقیقات ناجا، دو فصلنامه توسعه تکنولوژی صنعتی، شماره ۱۹، تهران.
- شمس‌دولت آبادی، سید محمود؛ ادریسیان، محمد و جعفری، محمد قربان (۱۳۹۷)، «تدوین راهبردهای دفاع همه‌جانبه در حوزه‌ی فرهنگی»، نشریه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال شانزدهم، شماره ۷۴، زمستان ۱۳۹۷، صفحه ۹۸ - ۷۵.
- شیلر، هربرت (۱۳۷۹)، وسایل ارتباط‌جمعی و امپراتوری آمریکا، ترجمه احمد میر عابدینی، تهران: سروش.
- عیوضی، محمدرحیم (۱۳۹۴)، پدیده‌های نوظهور فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و نقش آن‌ها در پیشرفت ایران، چهارمین کنفرانس الگوی ایرانی اسلامی پیشرفته؛ پیشرفت ایران؛ گذشته،

- حال، آینده‌سی و یکم اردیبهشت ۱۳۹۴.
- عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمد سعید؛ فقیهی، ابوالحسن و شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰). «تحلیل مضمون و شبکه مضامین؛ روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی»، مجله اندیشه مدیریت راهبردی، شماره ۱۰، پاییز و زمستان.
 - عارفی، محمد اکرم (۱۳۷۹). جنبش اسلامی پاکستان: بررسی عوامل ناکامی در ایجاد نظام اسلامی. موسسه آموزش عالی باقرالعلوم، قم: بوستان کتاب قم.
 - عباسی، حسن (۱۳۹۳)، پیش به سوی ایران ۱۴۴۴، ترندگذاری دوره برنامه ششم پیشرفت (۱۳۹۴-۱۳۹۹) در افق طرح‌ریزی استراتژیک ۱۴۱۴، اندیشکده یقین، ویراست دوم، اسفند ۱۳۹۳
 - عباسی، حسن (۱۳۹۸)، پیش به سوی ایران ۱۴۴۴، ترندگذاری گام دوم، اندیشکده یقین، خرداد ۹۸
 - فتحی، الهام (۱۳۹۹)، «نگاهی به گذشته، حال و آینده جمعیت ایران»، پژوهشکده‌ی آمار.
 - گلستانی، صادق (۱۳۸۷). بررسی دیدگاه عرفی شدن تشیع در فرایند تجدد، انتشارت گروه تاریخ و اندیشه معاصر.
 - مقیسه و همکاران (۱۳۹۹). تصویر کلان‌روندهای نظام جمهوری اسلامی ایران از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، دانشگاه جامع حسین علیه‌السلام، تهران: مرکز چاپ بلاغ.
 - میر شاه ولایتی، فرزانه و نظری زاده، فرهاد (۱۳۸۹). پویا محیطی. تهران: موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی.
 - نجفی، ابراهیم و مهرآبادی آرانی، حامد (۱۴۰۱)، «تأثیر عوامل کارآمدی نظام جمهوری اسلامی بر تدوین راهبرد عمق‌بخشی داخلی انقلاب اسلامی»، نشریه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال بیستم، شماره ۸۸، تابستان ۱۴۰۱، صفحه ۹۸ - ۷۱.
 - نجفی رستاقی، حیدر؛ کوچک زایی، مصطفی و شاه‌آبادی، محمدحسین (۱۴۰۰)، «آینده‌نگری و تبیین روندها، شواهد و ملاحظات ملی در خط‌مشی‌گذاری نهاد خانواده در ایران»، نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی، سال پنجم، شماره اول، صفحات ۵۶ تا ۶۵.
 - نمای راهبردی (۱۳۹۶)، روند پرتلاطم دگرگونی فرهنگی در مفاهیم اصیل جهاد و شهادت، گزارش میز تخصصی، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی، دفتر آینده‌پژوهی سال دوم، شماره سی و دوم، آبان ماه.

الف - منابع انگلیسی:

- Featherstone, Mike, 1995, (reprint 1996) Undoing culture, London: SAGE publications Ltd.
- پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله‌العظمی امام خامنه‌ای، بیانات قابل دسترسی در: www.khamenei.ir